

Název vzdělávacího materiálu: Afrika – Obyvatelstvo a hospodářství.

Autor: Mgr. Martin Kovačka

Předmět: Zeměpis

Ročník: 7.

Tematický celek: Geografie světadílů – Afrika.

Stručný popis aktivity: Zápis a studijní materiál pro Obyvatelstvo a hospodářství Afriky.

Časová náročnost: 90 min

Metodické poznámky:

Materiál lze rozložit na více částí a použít ve více vyučovacích hodinách.

Materiál sloužící k osvojení a zapamatování učiva.

Materiál lze využít jako zápis po výkladu nebo materiál rozdat žákům před výkladem, během výkladu si žáci v textu podtrhávají a dopisují vlastní poznámky.

Ověření: 11. 10. 2012 (7. A)

AFRIKA

HISTORIE, OBYVATELSTVO A REGIONY

Historie

- vědci dnes předpokládají, že původ lidské rasy pochází z Afriky
- Evropané znali pouze severní část Afriky, s touto částí Afriky byla ale Evropa v kontaktu dlouhá staletí - starověký Egypt, Kartágo; dále do Afriky Evropané nepronikli převážně kvůli „nekonečné a neprostupné“ Sahaře
- nejvýznamnějším cestovatelem, který pro Evropany objevil velkou část Afriky byl **David Livingstone** (objevil např. Viktoriiny vodopády) - 19. stol.

*David Livingstone (1813-1873) pocházel ze Skotska, byl lékařem, cestovatelem, misionářem (širitel křesťanství) a také velkým bojovníkem proti otroctví. Do Afriky odjel poprvé v roce 1851, Afriku prozkoumával od jihu, objevil mnoho míst do té doby pro Evropany neznámé. Při jedné z cest se na 4 roky ztratil a ho objevil H. M. Stanley, který se ho vydal z Anglie hledat, protože jako jeden z mála věřil, že ještě žije. Livingstone zemřel při hledání pramene Nilu.

- mezi významné cestovatele, kteří prozkoumali neznámá území Afriky patřil Čech dr. **Emil Holub** - 19. stol.

*MUDr. Emil Holub (1847-1902) byl český lékař a cestovatel. Po ukončení studia na Karlově univerzitě, odjel pracovat do jižní Afriky, protože ho velmi zaujali cestovatelské deníky Davida Livingstonea. V 70. letech 19. stol. podnikl několik dobrodružných výzkumných výprav po jižní části Afriky. 1883 naplánoval ojedinelou expedici z jihu Afriky až do Egypta, ale nemoci a problémy s domorodci ho donutily se vrátit. Zemřel ve Vídni v roce 1902 na následky malárie a jiných afrických nemocí. Z jeho sbírek bylo v rodných Holicích vytvořeno muzeum.

- oblasti dostupné z moře byly známi už dříve, z oblasti Guinejského zálivu byli již v 16. století odváženi černošští obyvatelé do otroctví např. Ameriky
- od 19. století evropské státy pronikají do Afriky a vytváří si zde kolonie, ve kterých často rabují, drancují a zcela naruší nebo úplně zničí tradiční způsob života původních obyvatel
- 60. a 70. letech 20. století získala většina afrických států nezávislost a vzniklo mnoho nových států

Obyvatelstvo

- v dnešní Africe se nachází **55 států** a žije zde **asi 1 miliarda obyvatel**
- **většina** obyvatel Afriky jsou **černoši**, v **severní Africe** převládá **arabské obyvatelstvo a Berbeři**, v Jihoafrické republice a Zimbabwe jsou významné **menšiny bělochů a asiátů**.
- asi 45% Afričanů vyznává **islám**, 40% **křesťanství**, 15% tradiční domorodá náboženství, judaismus, hinduismus atd.
- původních jazyků najdeme v Africe stovky, dnes jsou ale v jednotlivých státech většinou úředním jazykem - angličtina, francouzština (podle toho, kterého státu to byla kolonie)

Regiony Afriky:

Severní (arabská) Afrika

- do této oblasti patří 5 států na pobřeží Středozemního moře - **Alžírsko, Maroko, Tunisko, Libye, Egypt**
- ve většině těchto států došlo v **posledních dvou letech k povstání obyvatel** (revoluce) proti vládnoucím skupinám nebo jednotlivcům, kteří zde vládli několik posledních desetiletí; celý svět nyní očekává jakým směrem se tyto státy vydají (politicky i ekonomicky)
- většinu obyvatelstva tvoří **Arabové** (přišli z Asie), původní obyvatelé **Berbeři** byli postupně vytlačeni na venkov a do hor

Hospodářství

- **ve srovnání se zbytkem Afriky** lze tento region považovat za **vyspělý**
- region, tak jako dlouhá staletí, úzce spolupracuje s Evropou

Nerostné bohatství - významná naleziště **ropy a zemního plynu**; světově významná jsou naleziště **fosfátů** (sůl kyseliny fosforečné, důležitá v biochemii, dříve využívány např. v pracích prášcích)

Zemědělství (většina produkce je určena na vývoz) - **bavlník, cukrová třtina, citrusy, olivy, datle, fíky, vinná réva, korkový dub** atd.

Cestovní ruch - jedná se o světově významnou oblast, nejvíce turistů přitahují **egyptské památky**, ale rozvíjí se i další oblasti, v posledních letech je stále více populární potápění.

Tropická Afrika

- tuto oblast můžeme vymezit jako území **mezi oběma obratníky, na jih od Sahary**
- na jihu najdeme **pouště**, u Guinejského zálivu **tropické pralesy** a na východě **savany**
- velkým problémem je **rozšiřování pouští** v oblasti nazývané **Sahel**
- obyvatelstvo tvoří převážně černoši, větší část obyvatel žije stále na venkově, někteří lidé zde žijí stále tradičním primitivním způsobem života např. Pygmejové
- mnoho obyvatel žije ve velké bídě, umírá se na **nedostatek potravin, vody (pitné), nemoci** atd.

Hospodářství

- **ekonomika většiny států není příliš dobrá, nejsou dostatečně využívány zdroje**, které stát vlastní, důvodem je nízká vzdělanost, nedodržování zákonů, ale také to, že mnoho zdrojů vlastní zahraniční firmy, které pouze odvádějí peníze do zahraničí

Nerostné bohatství - těžba ropy, zemního plynu (Guinejský záliv), **železo, mangan** (západní Afrika), diamanty, RBK (rudy barevných kovů např. měď)

Zemědělství - těžba dřeva (často nelegální), **plantáže** - kakaovník, kávovník, **cukrová třtina, podzemnice olejná**

Státy - patří sem více než 30 států

Nigérie (nejlidnatější stát Afriky - 170 mil. obyv.), **Demokratická rep. Kongo** (velké zásoby RBK a diamantů), **Tanzanie, Keňa, Uganda** (na území těchto států jsou velké národní parky na ochranu ohrožených zvířat), **Súdán** (největší africký stát), **Somálsko** (stát ohrožený hladem, ale také politickými nepokoji)

Jižní Afrika

- k této oblasti patří i Madagaskar
- převládá černé obyvatelstvo, ale žije zde i **hodně bělochů (potomci kolonistů)** a v poslední době přibývá stále více přistěhovalců z Asie

Hospodářství

- zcela **výjimečné postavení má Jihoafrická republika (JAR)**, která patří mezi vyspělé státy světa

Nerostné bohatství - mezi Demokratickou rep. Kongo a JAR se táhne **Měděný pás**, kde je obrovské množství nerostných surovin - **diamanty, zlato, RBK** - rudy barevných kovů, většina států (výjimka JAR) tyto rudy pouze těží a nezpracovává, čímž přichází o obrovské finanční zisky

Státy - patří sem asi 11 států

Jihoafrická republiky - jedna z největších světových nalezišť zlata, uranu a diamantů, **do 90. let 20. stol. měli černoši velmi omezená práva**, když došlo ke změně, stal se prvním černošským prezidentem **Nelson Mandela**

Madagaskar - žijí zde vzácné druhy živočichů, které jinde na světě nežijí např. **lemur**, země je známá pěstováním **koření** - hřebíček, vanilka